

troværdig eller blot fantasifuld version af fremtiden, der her toner frem. Derimod har man god brug for det sidste afsnit om historiens bevaring, mundende ud i en lokal bevaringsplan for industrihistorien. Det kan ikke siges for tit, at der er brug for at være mere opmærksom på vore industriminder, der alt for ofte nedlægges af bulldozere.

Alt i alt er det en god bog, udsøgt illustreret og fremstillet i et indbydende lay-out. Den er en udmærket model for, hvordan formidling af industrihistorie kan gribes an, og efterfølgere er yderst velkomne.

Carl Erik Andresen

Jørgen Slettebo (red.): *Sommerglæder*. (Dansk kulturhistorisk Museumsforening, 1985). 288 s., 215,- kr.

Bogen er et festskrift til Peter Seeberg og indgår som 1985-årbogen i serien »Arv og eje«. Emnet er et godt bidrag til karakteristik af et markant indslag i det sociale liv i årtierne umiddelbart før og efter år 1900. Ydermere rummer den velskrevne og gennemtænkte bidrag, og der er mange og gode illustrationer. Emnet er først og fremmest den københavnske overklassens feriemønster, koncentreret om den tid, hvor det blev moderne at ligge på landet i områderne nord for København.

Ud over det københavnske borgerskab i Hornbæk og andre steder er der lidt om Køgebugt-området og om Anholt. Et større afsnit behandler Vesterhavssøerne (Før, Sild, Rømø, Fanø), der tidligt var et ferieområde, men falder lidt uden for bogens øvrige emner – om Fanø kunne der nok have været skrevet noget mere, da det netop er københavnere, der er bogens personer.

Emnerne i de centrale afsnit er: landligere til leje hos de lokale beboere, i egen sommerbolig og badhotellerne samt forholdet mellem sommergæster-

ne og lokalbefolkningen. Det er ikke egentlig nyt, der bringes; alle emnerne er tidligere dokumenteret spredt i erindringer, årbøger og skønlitteratur. Her samles stoffet, systematiseres og tolkes, og det gøres på en sådan måde, at man fristes til at sige, at så har vi denne side af tilværelsen bragt i orden. Det samme gælder billederne, der også i rigeligt mål viser emnets facetter, så rigeligt, at det kan virke stereotyp.

Den meget dækkende titel må dog ikke forlede til at tro, at dermed er det danske folks sommerglæder udtømt. Der var også rundt i provinsbyerne et markant specielt sommerliv (Peter Seeberg har selv i en kort optakt givet et meget træffende billede af en tur til stranden i 1932).

Vi mangler de sommerglæder, der karakteriseres af sommerpavilloner, bådesejls, lystsejls, tennisbaner, feriebesøg for blot at nævne enkelte momenter. Der mangler også længere tilbageblik (Eventyr på fodrejsen o.lign.) og 30'ernes koncentrerede sommerhusbyggeri.

Konklusion: bogen er ikke alene vellykket i sig selv, men den kan også inspirere til nye og andre bidrag til belysning af dansk sommerliv.

Vagn Dybdahl

Niels-Knud Liebgott: *Elfenben – Fra Danmarks Middelalder*. (Nationalmuseet, 1985), 87 s., ill., 75,- kr.

Med denne bog fortsættes rækken af emnebøger, som Nationalmuseet udsender om middelalderafdelingen. De små bøger er tænkt som en introduktion til samlingerne, og bør som sådan kunne læses af alle, også læsere uden forudsætninger indenfor området.

Det fremgår af den kulturhistoriske redegørelse, at samlingen ikke blot består af elfenbensgenstande, sådan som titlen lover, men også af udskæringer i narhval- og hvalrostand, idet Danmark

havde lettere adgang til disse materialer end de kostbare elefantstødtænder i middelalderen. Materialet gennemgås kronologisk, og forfatteren giver en indføring i motiver og billedtyper samt de enkelte kunstgenstandes formål og anvendelse. De forskellige værksteders udbredelse og særpræg beskrives.

Det er lykkedes for Liebgott at give en ukunstlet og velskrevet oversigt over den kostbare samling, som overvejende har haft religiøse formål: Andagtsbilleder, bogbind og krucifixer, bestilt af adel og gejstlighed af det kostbareste materiale for at tjene til Guds forherligelse. Bogen er overskuelig i sin inddeling af stoffet, som er sat ind i en forsvarlig, kulturhistorisk ramme – Den formidlingsmæssige opgave er løst på forbilledlig måde.

I teksten er fagbetegnelser, navne og lignede, som forfatteren har skønnet vigtigt, anført i kursiv. For nogle letter det læsningen og fremmer forståelsen, for andre virker det forstyrrende, en kilde til irritation. Jeg hører til den sidste kategori.

Wivan Munk-Jørgensen

Tove Clemmensen: *Skæbner og Interiører. Danske tegninger fra barok til klunketid.* (Nationalmuseet 1984), 177 s., 195,- kr.

1951 var der en udstilling af danske interiørtegninger på Nationalmuseet. Til udstillingen havde den unge Tove Clemmensen forfattet bogen »Danske interiørtegninger fra rokoko til klunketid«. Herværende værk er resultatet af de mellemliggende års fortsatte studier i den specielle, i omfang ret begrænsede, maleriske genre. Antallet af billeder er fordoblet og suppleret med flere hidtil ukendte og upublicerede eksemplarer. Som genre kan de sammenlignes med senere tiders interiørfotografier, med et krav om nøjagtighed som det primære;

den kunstneriske kvalitet er til gengæld temmelig svingende. Ofte er det amatører, undertiden beboeren selv, der med kærlig omhu og ejerglæde har skildret alle rummets detaljer, møblernes placering, tekstilmønstre og farver, malerier og nips. Da fotografiet vandt indpas i slutningen af 1800 tallet, ophørte genres eksistensberettigelse.

Ved en gennemgang af billedmaterialet efterlades man i en særpræget stemning – synet af alle disse lidt stive, ubeboede rum vækker et ønske om at se dem befolkede. Forfatterens motivation til indsamling af de levnedbeskrivelser, der ledsager billederne, kan måske tilskrives denne fornemmelse. Resultatet er et glimrende indblik i skiftende tiders livsstil og moder hos aristokrati og borgerskab. De ældste eksempler viser stilrene og stramme barokrum med rolige trægulve og enkle stole og kister, der taler om mådeholden livsførelse. De yngste eksempler tager os med ind i klunketidens overmøblerede, overpolstrede, i stilistisk forstand umådeholdne stuer, hvor i det mindste husstøvmiderne må have ført et overdådigt liv. Placeringen af rummenes beboere i deres egne omgivelser er kulturhistorie af en fin underholdningsmæssig kvalitet, blandt højdepunkter kan nævnes Frederik VI's arbejds- og soveværelse på Amalienborg, fra hvis smalle seng den replik lød, som det danske folk tog til sig af hele hjertet: »Godnat, Ole! Sluk lyset! Pengene ligger i vinduet«.

Wivan Munk-Jørgensen

Margit Mogensen: *Landbruget i dansk malerkunst ca. 1840-1915.* (Landbohistorisk Selskab, 1984), 144 s., ill., 144,- kr.

Bogen omhandler en periode, hvor landbruget gennemgik store omvæltninger med hensyn til dyrkningsmetoder, husdyrhold og landbrugsredskaber.